

‘Ο δεσμός τῶν κρατικῶν ὑποτροφιῶν στήν ‘Ελλάδα

Τοῦ **Α. Λεντάκη**

‘Ο θεσμός τῶν κρατικῶν ὑποτροφιῶν ἀποτελεῖ συστατικό στοιχείο καὶ συγχρόνως μία ἀπὸ τὶς βασικὲς προϋποθέσεις τοῦ ἐκδημοκρατισμοῦ τῆς ἐκπαιδεύσεως. ‘Ο θεσμός αὐτός — ὅπως πάρα πολὺ χαρακτηριστικὰ ἔγραφε ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς τοῦ ‘Ιδρύματος Κρατικῶν Ὑποτροφιῶν (Ι.Κ.Υ.) κ. Κ. Θ. Δημαρᾶς — «εἰς τοὺς καιροὺς μας ἔλαβε τεραστίαν ἀνάπτυξιν εἰς ὅλον τὸν κόσμον καὶ ἔχει ἤδη καταστῆ εἰς ἀπὸ τὰ θεμέλια ἐπάνω εἰς τὰ ὁποῖα ἐδράζεται ἡ ἐκπαιδευτικὴ πολιτικὴ τῶν κρατῶν». (Ἐπετηρὶς ΙΚΥ 1951, σελ. 17).

Ἄς δοῦμε τί γίνεται ἀπὸ πλευρᾶς ὑποτροφιῶν στήν ‘Ελλάδα.

Δημοτικὴ ἐκπαίδευση

Ἀπὸ τὸ 1951 ποὺ ἰδρύθηκε τὸ ΙΚΥ, καὶ λειτουργεῖ ἐπίσημα ὁ θεσμός τῶν ὑποτροφιῶν στή χώρα μας, προβλέπονταν τὰ ἀκόλουθα:

«Διὰ Β.Δ. ἐκδοθησομένου προτάσει τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐργασκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας μετὰ γνώμην τοῦ Δ.Σ. τοῦ ΙΚΥ, θέλουσι καθορισθῆ τὰ τῆς ἐνίσχυσεως τῶν μαθητῶν τῆς πέμπτης καὶ ἕκτης τάξεως τῶν δημοτικῶν σχολείων». (Τὸ ἐδάφιο αὐτὸ προστέθηκε μὲ τὸ ἄρθρο 4 τοῦ Α.Ν. 1859)1951 στὸν νόμο περὶ ὑποτροφιῶν).

Μέχρι σήμερα ὅμως, δηλαδὴ ὕστερα ἀπὸ 13 ὀλόκληρα χρόνια, δὲν ἔχει ἐκδοθεῖ τέτοιο διάταγμα, καὶ κατὰ συνέπεια δὲν χορηγεῖται ΟΥΤΕ ΜΙΑ ὑποτροφία στή δημοτικὴ ἐκπαίδευση. Μὲ ἄλλα λόγια, ἓνα περίπου ἑκατομμύριο μαθητὲς μένουσιν χωρὶς καὶ τὴν παραμικρὴ οἰκονομικὴ ἐνίσχυση.

Μέση ἐκπαίδευση

Τί γίνεται στὸν τομέα τῆς Μέσης Παιδείας; Ἄς ἀφήσουμε, καλύτερα, νὰ μιλήσουν τὰ ἐπίσημα στοιχεῖα.

ΕΤΟΣ	Νομαρχιακὲς ἐπιτροπὲς ποὺ λειτούργησαν	Ἀριθμὸς ὑποτρόφων	Ἀριθμὸς μαθητῶν	Ποσοστὸ
1951—52	5	26		
1952—53	11	42		
1953—54	17	61		
1954—55	14	40	208.550	0,02% ἢ 1 στοὺς 5.000
1955—56	14	68	209.802	0,03% ἢ 3 στοὺς 10.000
1956—57	16	62	212.471	0,02% ἢ 1 στοὺς 5.000
1957—58	17	57	226.013	0,02% ἢ 1 στοὺς 5.000
1958—59	24	120	240.884	0,04% ἢ 2 στοὺς 5.000
1959—60	19	133	259.180	0,05% ἢ 5 στοὺς 10.000
1960—61	11	78	273.390	0,02% ἢ 2 στοὺς 10.000
1961—62		122		

(Στοιχεία από τις έπετηρίδες του ΙΚΥ του 1959, Πίναξ 1α σελίς 50, του 1960, Πίναξ 1α σελίς 79, του 1961, Πίναξ 1α σελίς 64 και Πίναξ 1 σελίς 2. Τὰ στοιχεία τῶν μαθητῶν ἀπὸ τὶς ἀντίστοιχες στατιστικὲς έπετηρίδες Μέσης Ἐκπαιδύσεως). Τὸ συμπέρασμα ποὺ βγαίνει ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἀριθμοὺς εἶναι ὅτι ὁ μέσος ὄρος τῶν ὑποτρόφων στὴ Μέση Παιδεία, ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς λειτουργίας τοῦ ΙΚΥ μέχρι σήμερα, εἶναι: ΕΝΑΣ ΥΠΟΤΡΟΦΟΣ ΣΤΟΥΣ ΠΕΝΤΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΜΑΘΗΤΕΣ.

Ὁ θεσμὸς τῶν ὑποτροφῶν δηλαδὴ καὶ στὴ Μέση Ἐκπαίδευση δὲν εἶναι ἀπλῶς στοιχειώδης, ἀλλὰ ἀνύπαρκτος.

Ἡ τελευταία έπετηρίδα τοῦ ΙΚΥ (Ἄρ. 10, πίναξ 1α, σελίς 79) μᾶς πληροφορεῖ ἐπιπλέον ὅτι ἀπὸ τὸ 1951 ὠς τὸ 1961, δηλαδὴ μέσα σὲ ἔντεκα ὀλόκληρα χρόνια, ἀπὸ τὶς 50 Νομαρχιακὲς Ἐπιτροπὲς Ὑποτρόφων ποὺ ἔχουν συσταθῆ, συνολικὰ λειτούργησαν οἱ 40. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι στοὺς μαθητὲς τῶν ὑπολοίπων 10 νομῶν, δὲν δόθηκε οὔτε ΜΙΑ ὑποτροφία. Ἀκόμη ἀπὸ τὸν ἴδιο πίνακα μαθαίνουμε ὅτι μέσα σ' αὐτὴ τὴν ἐνδεκαετία στοὺς μαθητὲς τῶν Νομῶν Βοιωτίας, Κοζάνης, Λευκάδος, Μαγνησίας καὶ Σερρῶν δόθηκε ἀπὸ μιὰ μόνο ὑποτροφία, στοὺς μαθητὲς τῶν νομῶν Ἄρτης καὶ Πρεβέζης ἀπὸ δύο καὶ στὸ νομὸ Εὐρυτανίας ἀπὸ τρεῖς.

Καὶ ὁ ἀριθμὸς χαριστικῆ βολῆ: Ἀπὸ τὸ 1951 μέχρι τὸ 1962, δηλαδὴ μέσα σὲ μιὰ δωδεκαετία, δόθηκαν συνολικὰ ΟΚΤΑΚΟΣΙΕΣ ΕΝΝΕΑ (809) ὑποτροφίες στὴ Μέση Παιδεία, χωρὶς νὰ λάβουμε ὑπ' ὄψη, ὄσους μαθητὲς στερήθηκαν γιὰ διάφορους λόγους τὴν ὑποτροφία τους, τοὺς τελειόφοιτους κλπ.

Ὅμως τὰ στοιχεῖα αὐτὰ ἀποτελοῦν τὸ ἓνα σκέλος τοῦ προβλήματος. Γιατὶ τὸ ἄλλο εἶναι τὸ μηνιαῖο χρηματικὸ ποσὸ τῆς ὑποτροφίας, ποὺ ἀποτελεῖ καθαρὸ ἐμπαιγμὸ.

Σὲ 300 δρχ. τὸν μῆνα ἢ 3.600 δρχ. τὸ χρόνο συμποσοῦται ἡ ὑποτροφία Μέσης Ἐκπαιδύσεως. Καὶ τίθεται τὸ ἐρώτημα: Μὲ τὶς 300 αὐτὲς δραχμὲς, ποὺ δὲν φθάνουν οὔτε γιὰ τὸ εἰσιτήριο τοῦ λεωφορείου, τί νὰ πρωτοκάνη ὁ μαθητὴς, πολὺ περισσότερο ποὺ δὲν ἀπαλλάσσεται οὔτε ἀπὸ τὰ δίδακτρα, οὔτε ἀπὸ τὴ δαπάνη τῆς ἀγορᾶς τῶν βιβλίων, οὔτε κι ἀπὸ τὶς διάφορες εἰσφορὲς;

Θὰ πρέπει νὰ προσθέσουμε ἀκόμα, πῶς τὸ ποσὸν ποὺ διατίθεται γιὰ τὶς ὑποτροφίες Μ. Ἐκπαιδύσεως, δὲν δίνεται, ἐξ ὀλοκλήρου, ἀπὸ τὸ κράτος, γιὰτὶ σύμφωνα μὲ τὸ νόμο, ἡ ἐτήσια ἐπιχορήγηση τοῦ ΙΚΥ εἶναι ἴση μὲ τὸ ποσὸ ποὺ καταβάλλουν οἱ Νομαρχιακὲς Ἐπιτροπὲς Ὑποτροφῶν, δηλαδὴ ἀπ' τὶς χορηγίες τῶν σχολικῶν ἐφορειῶν κι ἀπὸ ἄλλες πηγές. (Α.Ν. 1825)1951 ἄρθρον 8, § 2). Αὐτὸ μεθερμηνευόμενον, σημαίνει ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑποτρόφων τῶν γυμνασίων εἶναι καταδικασμένος σὲ μόνιμη ἀτροφία καὶ μαρασμὸ, χωρὶς προοπτικὴ αὐξήσεως, γιὰτὶ ἡ ἐπιχορήγηση τοῦ ΙΚΥ καθορίζεται ἀπὸ τὸ ὕψος τῶν πόρων ποὺ προσφέρουν οἱ Νομαρχιακὲς Ἐπιτροπὲς, δηλ. οἱ ἴδιοι οἱ φορολογούμενοι.

Ἔτσι, ἀπὸ τὴ μιὰ ἔχουμε μετάθεση τῶν εὐθυνῶν τοῦ Ἰδρύματος (δηλ. τοῦ Κράτους), ποὺ μοναδικὴ του ἀποστολὴ εἶναι ἡ παροχὴ τῶν ὑποτροφῶν, στὶς πλάτες τῶν φορολογουμένων, κι ἀπ' τὴν ἄλλη δὲν ἔχουμε οὐσιαστικὰ ὑποτροφίες.

Ἐνίσχυσις ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδύσεως

Παραθέτουμε τὰ ἐπίσημα στατιστικὰ στοιχεῖα, σχετικὰ μὲ τὴν κίνηση τῶν ἐνισχύσεων τῶν τεχνικῶν σχολῶν.

(Ἐπετηρὶς ΙΚΥ 1960, Πίναξ 2α σελίς 52, Πίναξ ΙΙΙ σελίς 18 καὶ Ἐπετηρὶς ΙΚΥ 1961, Πίναξ 2α σελίδες 72 - 73).

Ἔ τ ο ς	1952-53	1953-54	1954-55	1955-56	1956-57	1957-58	1958-59	1959-60	1960-61
Σύνολο σχολῶν ποὺ ἔτυχαν ἐνίσχυσεως	11	18	17	20	19	21	21	21	34
ἀριθμὸς ἐνισχυθέντων μαθητῶν	28	53	45	53	63	70	73	70	184

Σύμφωνα μὲ τὰ ἐπίσημα στοιχεῖα τῆς Στατιστικῆς τῆς Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδύσεως, τὸ 1956 ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν μόνο στὶς τεχνικὲς σχολὲς ἦταν 25.569, τὸ δὲ 1957 ἦταν 30.589. Αὐτὸ σημαίνει πῶς τὸ ποσοστὸ τῶν ἐνισχυθέντων, ἂν ὑπολογισθοῦν μόνον οἱ τεχνικὲς σχολὲς τόσο τὸ 1956 ὅσο καὶ τὸ 1957 ἦταν 0,2% ἢ ΔΥΟ ΣΤΟΥΣ

ΧΙΛΙΟΥΣ. "Αν πάρουμε δὲ τὸν ἀριθμὸ τῶν μαθητῶν ποὺ φοιτοῦν γενικὰ στὶς ἐπαγγελματικές σχολές, τότε θὰ δοῦμε ὅτι οἱ διψήφιες αὐτὲς ἐνισχύσεις τὸ 1956 ἀντιστοιχοῦσαν σὲ 89.590 μαθητές, δηλ. ποσοστὸ γιὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο 0,06% ἢ ἕνας στὸς 1.700, τὸ δὲ 1957 σὲ 97.835 μαθητές, δηλαδή ποσοστὸ 0,07% ἢ 7 στὸς 10.000. (Σημ.: Δυστυχῶς ἡ Ἐθνικὴ Στατιστικὴ Ὑπηρεσία δὲν ἔχει ἄλλα στοιχεῖα γιὰ τὴν ἐπαγγελματικὴ ἐκπαίδευση). "Ἄς σημειωθῇ, ὅτι τὸ ἐτήσιο ποσὸ τῆς ἐνισχύσεως εἶναι 3.600 δρχ. τὸ χρόνο, δηλ. 300 δρχ. τὸ μῆνα!

Ἐδῶ θὰ πρέπει νὰ προσθέσουμε ὅτι τὸ πρόσφατο Νομοθετικὸ Διάταγμα 3971)1959 καὶ τὸ σχετικὸ Ἐκτελεστικὸ Διάταγμα Β.Δ. 890)1961 καθιέρωσαν γιὰ πρώτη φορὰ ὑποτροφίες Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως τὸ 1961.

Τέλος τὸ Πρόγραμμα Ἐνισχύσεως Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως τοῦ 1961 - 62 προβλέπει 232 περιπτώσεις ἐνισχύσεως (Ἐπετηρὶς ΙΚΥ 1961, Πίναξ ΙΙΙ σελὶς 23).

Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίες

Ἡ κίνηση ὑποτροφιῶν στὶς 14 Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίες ποὺ ὑπάρχουν σ' ὁλόκληρη τὴ χώρα, ἔχει ὡς ἀκολουθῶς:

Ἔτος	1957-58	1958-59	1959-60	1960-61	1961-62
Σπουδαστὲς ποὺ εἰσήχθησαν	420	640	720	690	621
Σπουδαστὲς ποὺ ἔτυχαν ὑποτροφίας (ἐπὶ τῶν εἰσ)έντων	42	69	72	69	63
Σύνολο σπουδαστ.	2507	2256	2252	2384	2314

(Στοιχεῖα ἀπ' τὶς ἐπετηρίδες τοῦ ΙΚΥ τοῦ 1957 Πίνακας ΙΥα σελὶς 18, τοῦ 1958 Πίναξ ΙΥα σελὶς 18, τοῦ 1959 σελὶς 20, τοῦ 1960 σελίδες 26 - 27 καὶ τοῦ 1961 σελίδες 26 - 27).

Ὅπως προκύπτει ἀπ' τὸν πίνακα ποὺ παραθέσαμε, τὸ ποσοστὸ εἶναι 10% ἐπὶ τῶν εἰσαγομένων. Μέσα σὲ μιὰ ὁλόκληρη πενταετία χορηγήθηκαν συνολικὰ 365 ὑποτροφίες, χωρὶς νὰ ὑπολογίσουμε, ὅσους ἀπώλεσαν τὴν ὑποτροφία γιὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλο λόγο. Ἡ ὑποτροφία συμποσοῦται σὲ 8.600 δρχ. τὸ χρόνο ἢ 716,60 δρχ. τὸ μῆνα.

Πέρα ἀπὸ τὸ ὅτι κι ἐδῶ τὸ ποσοστὸ εἶναι χαμηλὸ καὶ κυρίως ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑποτρόφων, παρατηροῦμε δυὸ πράγματα. Πρῶτον ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν εἰσαγομένων παρουσιάζει ἐπικίνδυνη πτώση καὶ δεύτερον ὅτι τὴν πτώση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν σπουδαστῶν ἀκολουθεῖ μιὰ ἀνάλογη πτώση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑποτρόφων.

Ἐποτροφίες Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως

Κατ' ἀρχὴν ἄς παραθέσουμε ὀρισμένα ἀριθμητικὰ στοιχεῖα.

Ἔτος	ὑποτροφίες ποὺ δόθηκαν	Ἔτος	ὑποτροφίες ποὺ δόθηκαν
1951-52	204	1957-58	368
1952-53	210	1958-59	336
1953-54	211	1959-60	336
1954-55	218	1960-61	432
1955-56	219	1961-62	438
1956-57	293		

Τὰ στοιχεῖα εἶναι παρμένα ἀπὸ τὸν Πίνακα Ι τῶν οἰκείων Ἐπετηρίδων τοῦ ΙΚΥ.

Πρέπει νὰ σημειωθῇ πὼς πέρα ἀπ' τὸν προγραμματισμένο ἀριθμὸ κάθε χρόνο, δίνεται ἕνα ἐπὶ πλέον ποσοστὸ 10% γιὰ ὑποτρόφους τοῦ ἀπόδημου Ἑλληνισμοῦ, σὺν 5% ποσοστοῦ ἀσφαλείας.

Ὁ ἀκόλουθος Πίνακας βοηθᾶ νὰ ἔχουμε μιὰ γενικὴ εἰκόνα τῆς καταστάσεως.

Υποτροφίες Ἀνωτέρας καὶ Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως

ΚΙΝΗΣΙΣ ΑΡΙΘΜΟΥ ΥΠΟΤΡΟΦΩΝ

Ἔτος	Ἀριθμὸς υποτροφιῶν	Διακοπή λόγω ὑστέρη- σεως ἢ ἄλλης αίτίας	Σύνολο ὑπο- λοιπομένων	Ἀριθμὸς φοιτητῶν	Ποσοστὸν
1951—52	210	56	154	16.000	1,3 ^ο / _ο
1952—53	364	116	248	16.000	2,2 ^ο / _ο
1953—54	458	139	319	16.682	2,7 ^ο / _ο
1954—55	549	186	363	18.000	3,1 ^ο / _ο
1955—56	592	210	382	19.864	2,9 ^ο / _ο
1956—57	683	223	460	20.408	3,2 ^ο / _ο
1957—58	789	279	511	20.317	3,8 ^ο / _ο
1958—59	834	309	531	24.896	3,3 ^ο / _ο
1959—60	852	320	532	26.703	3,1 ^ο / _ο
1960—61	928	364	564	28.302	3,2 ^ο / _ο

(Στοιχεῖα ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ὑποτρόφους εἰς ἐπετηρίδες τοῦ ΙΚΥ τοῦ 1957 Πίνακα 4 σελίδα 74, τοῦ 1959 σελίδα 66, τοῦ 1961 σελίδα 92. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἀριθμὸ τῶν σπουδαστῶν εἰς Στατιστικὴς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως καὶ στοιχεῖα τῆς ΟΥΝΕΣΚΟ).

Τὸ συμπέρασμα ποὺ προκύπτει εἶναι, ὅτι κατὰ μέσον ὄρο 2,88 στοὺς ἑκατὸ σπουδαστῆς εἶναι ὑπότροφοι (χωρὶς ἐννοεῖται νὰ ὑπολογίσουμε ὄρους ἔχασαν τὴν ὑποτροφία γιὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλο λόγο).

Μέχρι τὸ Μάρτη τοῦ 1959, τὸ ἐτήσιο ποσὸ τῆς ὑποτροφίας ἦταν 7.200 δρχ. ἢ 600 δρχ. τὸ μῆνα, ἀπὸ τὸ Μάρτη δὲ κι ἔπειτα ἔγινε 8.400 δρχ. τὸ χρόνο ἢ 700 δρχ. τὸ μῆνα.

Μὲ τὸ τελευταῖο Ν.Δ. 3971)59 προστέθηκε εἰδικὴ διάταξη ποὺ ἐπιτρέπει τὴν χορήγηση ὑποτροφιῶν κατὰ τὰ ἐνδιάμεσα ἔτη τῆς σπουδῆς στὴ Μέση, τὴν Ἀνώτερη καὶ τὴν Ἀνωτάτη Ἐκπαίδευση, ἢ ὁποῖα μῆκε σ' ἐφαρμογὴ ἀπὸ τὸ 1961. Μέχρι τότε μόνον οἱ εἰσαγόμενοι στὶς σχολὰς ἐτύχαιναν ὑποτροφίας. Πολὺ ὀρθὰ εἶχε παρατηρήσει ὁ κ. Κ. Θ. Δημαρᾶς μὲ ὑπόμνημά του πρὸς τὸν Νομοτεχνικὸ Σύμβουλο καθηγητὴ κ. Π. Βάλληνδα, ὅτι «ἡ ἀκαδημαϊκὴ προσωπικότης διαμορφοῦται συχνάκις κατὰ τὰ ἐνδιάμεσα ἔτη» καὶ κατέληγε στὸ αἶτημα τῆς χορηγήσεως ὑποτροφιῶν καὶ κατὰ τὰ ἐνδιάμεσα στάδια τῶν σπουδῶν τῶν φοιτητῶν (Σύνθεσις Νομοθεσίας ΙΚΥ σελὶς 30).

Ἄς ληθῆ ὑπ' ὄψι, ὅτι ἀπαραίτητος ὄρος γιὰ νὰ πάρῃ ἕνας φοιτητῆς ὑποτροφία εἶναι ἡ ἀπορία. «Νὰ μὴ διαθέτῃ ἐπαρκῆ ἴδια οἰκονομικὰ μέσα» ἀπαιτεῖ ὁ νόμος, πρᾶγμα ποὺ σημαίνει ὅτι τὸ ποσὸ ποὺ χορηγεῖται εἶναι πολὺ κατώτερο ἀπὸ τὶς ἀνάγκες τοῦ φοιτητοῦ.

Πρέπει νὰ τονίσουμε ὅτι ἐνῶ ἀπὸ τὸν Ἰδρυτικὸ Νόμο προβλέπεται καὶ ἀνέγερσις οἴκου φοιτητοῦ (ἄρθρον 2), μέχρι σήμερα οὔτε ὑπάρχει ἀλλ' οὔτε καὶ ἀνοίγεται μιὰ τέτοια προοπτικὴ. Τὸ πόσο ἡ ἀνέγερσις τοῦ οἴκου συνδέεται μὲ τὴν ὀλοκλήρωση τοῦ προορισμοῦ τοῦ ΙΚΥ, φαίνεται ἀπὸ τὰ ἀκόλουθα λόγια τοῦ κ. Γ. Παπανδρέου, τότε Ἀντιπροέδρου τῆς κυβερνήσεως καὶ ὑπουργοῦ Παιδείας, στὴν πρώτη συνεδρίαση τοῦ Δ.Σ. τοῦ ΙΚΥ στὶς 9-6-51.

«Προκειμένου περὶ τῶν σπουδαστῶν ὑποτρόφων τῶν ἀνωτάτων σχολῶν, δὲν ὑπάρχει μόνον πρόβλημα χρηματικῆς ἐνισχύσεως ἀλλὰ καὶ πρόβλημα στέγης. Διότι ὅπως εἶναι αἱ συνθήκαι τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Θεσσαλονίκης, ἐὰν δὲν ἔχει λυθῆ τὸ ζήτημα τῆς στέγης ὅ,τι καὶ νὰ τοὺς δώσουμε θὰ τὰ φάη τὸ νοῖκι. Ποῦ θὰ στεγασθοῦν; Θὰ ἀναγκασθοῦν νὰ ζήσουν σὰν τρωγλοδύται καὶ ἔτσι τὸ κλίμα τὸ ἠθικόν, μέσα εἰς τὸ ὁποῖον θὰ κινούνται θὰ ἐξουδετερώνη τὴν προτίμησιν τῆς πολιτείας. Δι' αὐτὸ νομίζω ὅτι ἡ ἀνέγερσις φοιτητικῆς στέγης εἶναι ἀπαραίτητος καὶ πρέπει νὰ ἀνήκῃ εἰς τοὺς ἀμέσους σκοπούς μας».

Ὅμως οἱ φοιτητῆς δὲν διαθέτουν τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ὑποτροφίας γιὰ τὴ στέγασιν καὶ τὶς ἄμεσες βιοτικὰς ἀνάγκες, ὅπως ἐφοβεῖτο ὁ κ. Παπανδρέου, ἀλλὰ γιὰ τὴ σπουδὴ, γιὰτὶ οἱ ὑπότροφοι ΔΕΝ ἀπαλλάσσονται ἀπὸ τὰ ὑπέρογκα δίδακτρα (2.500 δρχ.) οὔτε ἀπὸ τὸ βαρὺ κόστος τῶν συγγραμμάτων.

Ἐνισχύσεις Ἀνωτέρων καὶ Ἀνωτάτων Σχολῶν

Τὸ ΙΚΥ ἐκτὸς ἀπ' τὶς ὑποτροφίες χορηγεῖ κι' ἐνισχύσεις.

ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΕΠΙ 35 ΑΝΩΤΕΡΩΝ ΚΙ ΑΝΩΤΑΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ

Έτος	Αριθμός ένισχυθέντων σπουδαστών	Απώλεσαν λόγω ύστερήσεως	Απώλεσαν λόγω άλλης αίτίας	Συνολικός αριθμός σπουδαστών	Ποσοστό ένισχυθέντων	Αριθμός Σχολών που έτυχαν ένισχύσεως
1955—56	18	1	3	19.864	0,08%	14
1956—57	64	9	17	20.408	0,3%	26
1957—58	85	3	23	20.317	0,4%	27
1958—59	98	6	34	24.896	0,4%	24
1959—60	96	6	43	26.703	0,3%	26
1960—61	99	8	33	28.302	0,3%	31

(Στοιχεία από τις έπετηρίδες του ΙΚΥ του 1959, του 1960 και του 1961, Πίνακας 4β, σελίδες 72, 107 και 103 αντίστοιχως).

Ο μέσος όρος των ένισχύσεων στην έξαιτία είναι 0,2%, δηλαδή ΔΥΟ ΣΤΟΥΣ ΧΙΛΙΟΥΣ. Το ποσό της ένισχύσεως είναι 7.400 δρχ. το χρόνο ή 617 δρχ. το μήνα περίπου.

Οι ένισχύσεις της Μ. Έκπαιδέυσεως δέν είναι καθωρισμένες, γιατί έξαρτώνται από το ύψος του ποσού που θα καταβάλουν οι Νομαρχιακές Έπιτροπές. Το ποσό κυμαίνεται κατά μέσον όρο γύρω στις 3.600 δρχ. το χρόνο ή στις 300 δρχ. το μήνα!

Ο θεσμός των ύποτροφιών στις άλλες χώρες

Το πόσο τρομακτικά χαμηλό είναι το επίπεδο των ύποτροφιών στη χώρα μας, καθίσταται φανερό κι από τις συγκρίσεις με άλλες χώρες, προηγμένες και μή. Άς σημειωθή ότι σε μία σειρά χώρες ύπάρχουν, πέρα από τις ύποτροφίες και σειρά δλόκληρη διευκολύνσεων προς τους σπουδαστές, που στην πατρίδα μας είναι άγνωστες.

Χώρα	Έτος	αριθμός φοιτητών	αριθμός ύποτρόφων	Ποσοστό
Αύστρία	1958	17.000	1.356	8%
Άγγλία	1956	66.604	17.007	25,5%
Γαλλία	1957	170.000	31.350	17,6%
Δ. Γερμανία	1955	141.805	41.000	29%
Α. Γερμανία	1958	92.000	83.000	90%
Γιουγκοσλαβία	1957	112.135	31.398	28%
Δανία	1957	13.795	1.545	11,1%
Έλβετία	1956	11.977	4.850	38%
ΕΣΣΔ	1959	200.000	184.000	92%
Νορβηγία	1958	8.200	1.200	14,6%
Όλλανδία	1956	29.642	1.331 2.770	4,5% 9,3%
Σουηδία	1956	23.298	6.990	30%
Τσεχοσλοβακία	1956	77.697	30.000	38,6%
Φιλανδία	1956	17.000	4.000	23%
ΕΛΛΑΣ	1960	25.500	928	3,6%

Σημείωση: α) Στην Όλλανδία το 1956 δόθηκαν 1.331 ύποτροφίες και 2.770 άτοκα δάνεια έξοφλητέα σε 10 χρόνια, μετά το πέρας της άκαδημαϊκής σπουδής. β) Στην Έλβετία το 1956 ύπήρχαν 11.977 σπουδαστές στο γερμανόφωνο τμήμα της. Κατά συνέπεια, τα στοιχεία που δίνουμε είναι μόνο γι' αυτό. γ) Στην ΕΣΣΔ το 1957 ύπήρχαν 767 ίδρύματα άνωτερης έκπαίδευσης με σύνολο σπουδαστών άνω των 2 έκατομμυρίων. Τα πανεπιστήμια ήταν 39, ό δέ αριθμός των 200.000 φοιτητών αναφέρεται μόνο σ' αυτά. δ) Τα στοιχεία για τη Δανία τα παρουσιάζουμε με έπιφύλαξη, γιατί έξήχθησαν με ύπολογισμό από το συνολικό ποσό που διατίθεται για τις ύποτροφίες, κι από το έτήσιο ποσό των τροφείων. Τα στοιχεία είναι παρμένα άπ' την έφημερίδα «Ντάς Κλάινε Φόλσμπιατ» της Αύστρίας, άπό το βιβλίο GDR 300 questions 300 answers 1958 σελίδες 186 - 189 για την Άν. Γερμανία, άπ' το Yugoslav Student News τεύχος Όουλίου 1959 άριθμός 48 - 49 για τη Γιουγκοσλαβία, άπ' το Economic Development of Czechoslovakia 1958 σελίδες 53 - 54 για την Τσεχοσλοβακία, άπ' το Moscow university 1959 για την ΕΣΣΔ κι άπ' το Student Welfare 1958 έκδοση της COSEC για τις ύπόλοιπες χώρες.

Όταν στις άλλες χώρες οι ύπότροφοι είναι χιλιάδες, το δέ ποσό τείνει να φτάση

στο 100%, στην πατρίδα μας, «την κοιτίδα των φώτων», οι υπότροφοι δὲν φθάνουν οὔτε τὸ 3%.

Ἵποτροφίες Ἐξωτερικοῦ

Εἶναι προφανὴς ἡ ἀνάγκη ἀποστολῆς ἐπιστημονικῶν καὶ τεχνικῶν στελεχῶν στὸ ἐξωτερικὸ γιὰ μετεκπαίδευση, γιατί ἡ ἐπιστημονικὴ κατάρτιση στὴ χώρα μας εἶναι ἐλλιπὴς καὶ δὲν συμβαδίζει μὲ τὴ σύγχρονο πρόοδο.

Μέχρι σήμερα ἀνεχώρησαν γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ, ἀπ' τὸ 1952 μέχρι τὸ 1962, 526 ὑπότροφοι, ἀπ' τοὺς ὁποίους οἱ 454 ἄρρενες. Ἀναλυτικώτερα ἡ κίνηση τῶν ὑποτρόφων ἐξωτερικοῦ, ἔχει ὡς ἑξῆς:

ΣΥΝΟΛΟΝ ΥΠΟΤΡΟΦΙΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Ἔτος	Ἀναχωρήσαντες		Παραμένοντες		Ἐπιστρέψαντες	
	ἄρρενες	θῆλεις	ἄρρενες	θῆλεις	ἄρρενες	θῆλεις
A 1951 — 52	47	5	—	—	47	5
B 1952 — 53	35	11	—	—	35	11
Γ 1953 — 54	29	6	—	—	29	6
Δ 1954 — 55	35	4	—	—	35	4
E 1955 — 56	30	7	—	1	30	6
ΣΤ 1956 — 57	30	8	1	—	29	8
Z 1957 — 58	39	4	3	—	36	4
H 1958 — 59	46	1	8	—	38	1
Θ 1959 — 60	28	7	23	4	5	3
I 1960 — 61	36	8	34	8	2	—
ΙΑ 1961 — 62	19	7	19	6	—	1
ΙΒ 1962 — 63	—	—	—	—	—	—
ἕκτακτα προγράμματα Ε 1959, 1960, 1961	84	4	74	3	6	1
Σύνολο	454	72	162	22	292	50

Θὰ πρέπει νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν τὸ γεγονὸς ὅτι: α) ἡ συντριπτικὴ πλειοψηφία τῶν σπουδαστῶν μας προέρχεται ἀπὸ φτωχὰ καὶ μεσαία στρώματα, χωρὶς δυνατότητες πέρα πέρα συνέχισης τῶν σπουδῶν καὶ β) οὔτε στὰ γυμνάσια, οὔτε καὶ στὰ πανεπιστήμια διδάσκεται μιὰ ξένη γλῶσσα, στοιχεῖο ἀπαραίτητο γιὰ μιὰ ὑποτροφία ἐξωτερικοῦ, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν πιὸ ὀλοκληρωμένη ἐπιστημονικὴ κατάρτιση ἐνὸς ἐπιστήμονα.

Τὸ Ἵπουργεῖο Ἐργασίας δίνει «μηνιαίαν ἐπιχορήγησιν εἰς ἐργαζομένους ἢ τέκνα ἐργαζομένων, σπουδαστὰς τοῦ Ἐθνικοῦ Μετσοβείου Πολυτεχνείου καὶ τοῦ Πολυτεχνείου Θεσσαλονίκης, τῆς ΑΣΟΕΕ καὶ τῆς Βιομηχανικῆς» (Ν. 3665/1957). Οἱ ὁροι πού θάζει πέρα ἀπὸ τὴ βαθμολογία εἶναι ὅτι «ἀπαιτεῖται ἡ πραγματοποίησις ἑκατὸν τοῦλάχιστον ἡμερομισθίων κατ' ἔτος ἐντὸς τῶν τελευταίων τριῶν ἐτῶν, ἢ 250 ἐντὸς τοῦ τελευταίου ἔτους πρὸ τῆς δημιουργίας τοῦ δικαιώματος τῆς ἐπιχορηγήσεως» (Διάταγμα 8/15-5-1957).

Οἱ ἡρωϊκοὶ νέοι πού ἐργάζονται γιὰ νὰ ζήσουν καὶ συγχρόνως σπουδάζουν, δὲν βρίσκουν καμμιά ἐνίσχυση. Ἦδη ἀπὸ τὸ νόμο ἐνισχύονται οἱ ἐργαζόμενοι μόνο 4 σχολῶν καὶ ἀποκλείονται καθ' ὀλοκληρίαν οἱ ἐργαζόμενοι τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, τῆς Παντείου, τῆς Γεωπονικῆς κλπ. Ὁ ἀριθμὸς ἡμερομισθίων πού ἀπαιτεῖται γιὰ νὰ χαρακτηρισθῆ ἕνας σὰν ἐργαζόμενος εἶναι πολὺ μεγάλος (250 ἡμερομισθία σ' ἕνα ἔτος, δηλ. πέρα πάνω ἡμερομισθία ἀπ' ὅ,τι κάνει ἕνας ἐργάτης, ὁ δὲ βαθμὸς ἐπιδόσεως τὸ 6,5, πράγμα δύσκολο γιὰ ἕναν ἐργαζόμενον. Τέλος, ὁ νόμος 3665)57 ἄρθρον 5, ὥρισε ὡς συνολικὸν ἀριθμὸ τῶν δικαιουμένων ἐπιχορηγήσεως σπουδαστῶν τοὺς 138. Τὸ ποσὸ τῆς χορηγουμένης ὑποτροφίας εἶναι 1.200 δρχ. τὸ μῆνα καὶ καταβάλλεται ἀπ' τὸν Ὀργανισμὸ Ἀπασχολήσεως καὶ Ἀσφαλίσεως Ἀνεργίας ἐπὶ 10 μῆνες τὸ χρόνο, ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τῆς 1ης Ὀκτωβρίου.

Σύμφωνα μὲ τὰ ἐπίσημα στοιχεῖα τοῦ 1960, ὑπῆρχαν 5.855 ἐργαζόμενοι σπουδαστές, ἐνῶ στὴν πραγματικότητα ὑπάρχουν περὶ τοὺς 10.000. Τὸ συμπέρασμα πού βγαίνει εἶναι ὅτι ἕνα ἐλάχιστο ποσοστὸ ἐργαζομένων φοιτητῶν ἐνισχύεται (περίπου τὸ 2%), παρ' ὅλο πού τὸ τμήμα αὐτὸ τοῦ σπουδαστικοῦ κόσμου ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ἰδιαίτερη προσοχὴ καὶ ἐνίσχυση.

Ἄλλες ὑποτροφίες

Οἱ ἰδιωτικὲς ὑποτροφίες εἶναι οὐσιαστικὰ ἀνύπαρκτες. Ὑπάρχουν ἐλάχιστες περιπτώσεις, ἀλλὰ κι αὐτὲς γιὰ ἕναν ἢ δυὸ φοιτητὲς ὠρισμένων σχολῶν, ὅπως τὸ κληροδότημα

Βαρίκα (για 1 φοιτητή τής Φιλοσοφικής), τὸ κληροδότημα Βλάχου (για 2 φοιτητὲς τής Φιλοσοφικής), τὸ κληροδότημα Ἀντ. Παπαδάκη (συνήθως για 2 φοιτητὲς ἀνεξαρτήτως Σχολῆς). Τελευταία ὠρισμένες βιομηχανίες χορηγοῦν μερικές ὑποτροφίες, ὅπως π.χ. ἡ βιομηχανία παιδικῶν τροφῶν Γιώτη, ἡ ΙΖΟΛΑ κλπ. Φυσικὰ ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑποτρόφων αὐτῶν εἶναι ζήτημα ἂν ξεπερνᾷ τὴ δεκάδα. Ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι χορηγοὶ ὑποτροφίῶν, ἰδιῶτες, χριστιανικὲς ὀργανώσεις κλπ. Ὅλες αὐτὲς οἱ περιπτώσεις ἀποτελοῦν μεμονωμένες ἐξαιρέσεις ποὺ ἐνισχύουν τὸν γενικὸ κανόνα, ὅτι δηλαδὴ ὁ μοναδικὸς ὀργανισμὸς ποὺ χορηγεῖ ὑποτροφίες στὴν Ἑλλάδα εἶναι τὸ ΙΚΥ. (Σημείωση: στὴ Δ. Γερμανία τὸ 1955 δόθηκαν 41.000 ὑποτροφίες, ἀπ' τὶς ὁποῖες μόνον οἱ 2.500 ἦταν κρατικές· οἱ ὑπόλοιπες ἦταν διαφόρων βιομηχανιῶν).

Τί πρέπει νὰ γίνει

Θὰ πρέπει νὰ βροῦμε ποιά εἶναι ἡ βασικὴ αἰτία ποὺ δὲν ἐπιτρέπει στὸ Ἰδρυμα Κρατικῶν Ὑποτροφιῶν νὰ παίξει οὐσιαστικὰ τὸ ρόλο του. Ὄταν πρωτοἰδρύθηκε τὸ ΙΚΥ καθωρίστηκε τὸ ποσὸ τῶν 20.000.000 δραχμῶν, σὰν κατώτατο ὄριο ἐπιχορηγήσεως ἀπὸ τὸ Κράτος. Ὅμως, οὔτε τὸ 1961, δηλαδὴ μετὰ παρέλευση δέκα ὀλόκληρων χρόνων, ἡ κρατικὴ ἐπιχορήγηση ἔφτασε τὸ κατώτατο ὄριο τῆς ἐκκινήσεως. Τὸν πρῶτον χρόνον δόθηκαν μόνο 4 ἑκατομμύρια ἀντὶ τῶν 20, τὸ 1952 τὸ ἴδιο, πεντέμισυ ἑκατομμύρια τὸ 1953, γιὰ νὰ φτάσουμε τὸ 1960 στὰ 18 ἑκατομμύρια.

Θὰ πρέπει νὰ σημειώσουμε ὅτι ἀπὸ τὸ 1951 ποὺ καθορίζονταν τὰ 20.000.000 ὡς κατώτατο ὄριο, μέχρι σήμερα συνέβηκαν πραγματικὰ ριζικὲς ἀλλαγές. Ὁ ἀριθμὸς τῶν φοιτητῶν διπλασιάστηκε, τὸ κόστος ζωῆς ἀνέβηκε πάρα πολύ, μεσολάβησε ἡ ἀναπροσαρμογὴ τῆς δραχμῆς, ποὺ εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα νὰ μειωθῶν ἀκριβῶς στὸ μισὸ τὰ ἔσοδα τοῦ ΙΚΥ, γιὰ τὰ 50% περίπου τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Ἰδρύματος δαπανῶνται γιὰ τὶς ὑποτροφίες ἐξωτερικοῦ.

Μιὰ ματιὰ στὸν προϋπολογισμὸ τοῦ ΙΚΥ δείχνει ὅτι ἡ Κρατικὴ ἐπιχορήγηση στὰ τελευταία ἔξη χρόνια ἀποτελεῖ τὰ 82% τῶν γενικῶν ἐσόδων τοῦ ἰδρύματος. Αὐτὸ σημαίνει πὼς τὸ κλειδί γιὰ τὴν ἐπέκταση καὶ καλυτέρευση τοῦ θεσμοῦ, γιὰ τὴν αὔξηση δηλαδὴ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑποτρόφων καὶ τῶν τροφείων εἶναι ἡ αὔξηση τῆς κρατικῆς ἐπιχορηγήσεως καὶ μόνον.

Ὁ ἴδιος ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς τοῦ ΙΚΥ κ. Κ. Θ. Δημαρᾶς τὸ 1957 εἶχε ταχθεῖ ὑπὲρ τοῦ διπλασιασμοῦ τῆς κρατικῆς ἐπιχορηγήσεως, μὲ ἄρθρο του στὸ περιοδικὸ «Νέα τῆς ΑΣΒΣ» (No 25 τοῦ 1957 - 58).

Τὸ Β' Πανσπουδαστικὸ Συνέδριο (19 - 25 Ἀπριλίου τοῦ 1959) μὲ τὴν ὑπ' ἀριθμὸν 12 ἀπόφασή του, ζήτησε «αὔξησιν τῶν παρεχομένων ὑπὸ τοῦ ΙΚΥ ὑποτροφιῶν εἰς ποσοστὸν 30 - 40% τοῦ συνόλου τοῦ φοιτητικοῦ κόσμου» καὶ «αὔξησιν τοῦ ποσοῦ τῆς παρεχομένης ὑποτροφίας κατὰ 25 - 30% τοῦ σήμερον διατιθεμένου χρηματικοῦ ποσοῦ». Ὅμως οἱ ἀποφάσεις αὐτὲς δὲν προσδιόρισαν καὶ τὸν τρόπο ποὺ θὰ πραγματοποιιόταν αὐτό. Μόνον τώρα, στὶς μεγάλες πανσπουδαστικὲς συγκεντρώσεις ποὺ διωργάνωσε ἡ ΔΕΣΠΑ γιὰ τὸ 15%, ζητήθηκε ἀπὸ τὸ Κράτος νὰ ἐπιχορηγήσει τὸ ΙΚΥ μὲ 300 ἑκατομμύρια δρχ. γιὰ νὰ μπορέσει νὰ παίξει οὐσιαστικὰ τὸ ρόλο του. Διαφορετικὰ, ἀπλῶς θὰ ἰσχυριζόμαστε ὅτι ὁ θεσμὸς ὑποτροφιῶν ὑπάρχει τυπικὰ καὶ στὴν Ἑλλάδα. Τὰ 300 ἑκατομμύρια ἀντιπροσωπεύουν τὸ 1,5% τοῦ προϋπολογισμοῦ.

Τί θὰ ἐσήμαινε μιὰ τέτοια λύση

Ἐὰν δίνονταν τὰ 300 ἑκατομμύρια στὸ ΙΚΥ, αὐτὸ θὰ μπορούσε νὰ σημάνει:

1. Ἰκανοποίηση τοῦ παμφοιτητικοῦ αἰτήματος, δηλ. παροχὴ ὑποτροφίας στὰ 40% τοῦ συνόλου τοῦ φοιτητικοῦ κόσμου καὶ παράλληλα αὔξηση τῶν τροφείων κατὰ 25%. Δηλ. 10.000 φοιτητὲς (ἐπὶ συνόλου 25.000) θὰ παίρνουν ἐτήσια ὑποτροφία 10.500 δρχ. (ἀντὶ τῶν 8.400 δρχ. ποὺ δίνονται σήμερα). Συνολικὴ δαπάνη 105.000.000 δρχ. (10.000 X 10.500).

2. Σήμερα ἐπὶ 30.589 μαθητῶν τῶν τεχνικῶν σχολείων ἐνισχύονται οἱ 78 μὲ τὸ γλίσχρο ποσὸ τῶν 300 δρχ. τὸ μῆνα. Μὲ τὴν ἐνίσχυση αὐτὴ τοῦ ΙΚΥ θὰ μπορούσαν νὰ δοθοῦν ἐνισχύσεις σὲ 10.000 μαθητὲς πρὸς 7.200 δρχ. τὸ χρόνο, ἔναντι 3.600 δρχ. ποὺ παίρνουν σήμερα. Συνολικὴ δαπάνη 72.000.000 δρχ. (7200 X 10.000).

3. Θὰ μπορούσε νὰ ἐπταπλασιασθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑποτρόφων τῶν παιδαγωγικῶν ἀκαδημιῶν καὶ ν' αὔξηθῶν τὰ τροφεία κατὰ 25%. Δηλ. 500 σπουδαστὲς ἔναντι τῶν 72 ποὺ ὑπάρχουν σήμερα θὰ μπορούσαν νὰ γίνον ὑπότροφοι καὶ νὰ λαβαίνουν ἐτήσιο ποσὸ δρχ. 10.750 ἔναντι τῶν 8.600 δρχ. ποὺ παρέχονται τώρα. Συνολικὴ δαπάνη 5.375.000 δρχ. (10.750 X 500).

4. Θὰ μπορούσε νὰ διπλασιασθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑποτρόφων ἐξωτερικοῦ. Σήμερα (προϋπολογισμὸς τοῦ 1961) τὸ ΙΚΥ διαθέτει 7.315.000 δρχ. γιὰ ὑποτροφίες ἐξωτερικοῦ, ἐπομένως τὸ ποσὸ θὰ γινόταν 14.630.000 δρχ.

5. 'Από πέρυσι άρχισε νά λειτουργή και ό θεσμός τών ύποτροφιών μετεκπαιδύσεως έσωτερικού. Για τó πρώτο έτος ό άριθμός τών ύποτρόφων άρχισε «άπό τής τάξεως μεγέθους τών έκατόν, άπό τήν έναρξιν δέ του δευτέρου έτους του θεσμού και εις τó έξής, πρέπει νά ύπολογίζωμεν ότι θά μετεκπαιδεύονται σταθερώς διακόσιοι έν συνόλω ύπότροφοι». (Έπετηρίς ΙΚΥ 1961 σελίδες 9 - 10). "Ήδη, στον προϋπολογισμό του 1961 ή δαπάνη άνέρχεται στις 200.000 δρχ., δηλ. 2.000 δρχ. τó χρόνο για τούς 100. Θά μπορούσαν νά μετεκπαιδεύονται 1.000 νέοι έπιστήμονες. Συνολική δαπάνη 2 έκατομμύρια (1.000 X 2.000).

6. 'Από τήν ίδρυση του ΙΚΥ μέχρι σήμερα, δηλ. μέσα σέ 12 όλόκληρα χρόνια, δόθηκαν συνολικά 809 ύποτροφίες Μέσης Έκπαιδύσεως. Σύμφωνα με τήν πρόταση τής ΔΕΣΠΑ θά μπορούσε νά δίδονται 12.000 ύποτροφίες με έτήσιο ποσό 5.400 δρχ. αντί 3.600 που δίνονται σήμερα. Συνολική δαπάνη 64.800 δρχ. (12.000 X 5.400).

Όλα αυτά τά έξοδα άνέρχονται στο ποσό τών 263,805 δρχ. Μέχρι τά 300 έκατομμύρια περισσεύουν 36.195.000 δρχ. Στον προϋπολογισμό του 1961 τά έξοδα διακινήσεως, λειτουργίας, άποθεματικού, προμηθειών, παγίων άξιών, καθώς και τά διάφορα άνέρχονται στο ποσό του 1.490.561 δρχ.

Αυτό σημαίνει ότι με τά χρήματα που περισσεύουν όχι μόνον υπερεκαλύπτονται τά έξοδα, τακτικά και έκτακτα, λειτουργίας του ΙΚΥ, αλλά ότι θά μπορέ νά άνεγερθή άμεσα σπουδαστικός οίκος για 2.000 φοιτητές, που θά έξοφληθή ή έντός τριετίας ή με μακροπρόθεσμα χαμηλότοκα δάνεια.

Συμπεράσματα

1. 'Ο θεσμός ύποτροφιών άποτελεί πραγματικά «έν άπό τά θεμέλια» στα όποια πρέπει νά έδράζεται ή έκπαιδευτική πολιτική τών Κρατών. Στη χώρα μας ό θεσμός αυτός είναι ύποτυπώδης· τόσοσ δσος για νά λέμε ότι ύφίσταται και στην Έλλάδα.

2. 'Ο άριθμός τών ύποτροφιών και ένισχύσεων είναι χαμηλότατος, τά δέ τροφεία γλίσκρα και δέν άνταποκρίνονται καθόλου, τόσο στις άνάγκες τής Παιδείας μας, όσο και στις άνάγκες τών σπουδαστών.

3. 'Η σύγκριση με τίς ξένες χώρες είναι έξουθενωτική για μάς. Οι χορηγούμενες ύποτροφίες, πέρα άπό τίς άλλες διευκολύνσεις που έδω δέν ύπάρχουν, άνέρχονται στις δεκάδες χιλιάδες, ένώ σέ μάς περιορίζονται στις έκατοντάδες.

4. 'Η τεράστια άνάγκη νά ίσχύση πραγματικά ό θεσμός τών ύποτροφιών στη χώρα μας έπισημαίνεται κι άναγνωρίζεται άπό πλείστους δσους υπεύθυνους παράγοντες τής δημόσιας και πνευματικής ζωής.

5. Τó κλειδί για τήν ριζική λύση του ζητήματος είναι ή γενναία αύξηση τής κρατικής έπιχορηγήσεως προς τó ΙΚΥ. Οι φοιτητές ήδη, πολυ σωστά, τó συνέδεσαν με τó 15% και ζητούν 300 έκατομμύρια τó χρόνο για τó 'Ίδρυμα 'Υποτροφιών.

6. Τυχόν λύση του θέματος άναγκαστικά θά θέση νέα κριτήρια για τήν χορήγηση τών ύποτροφιών και τέτοια πρέπει νά είναι κατά τή γνώμη μας: α) ή κοινωνική προέλευση του σπουδαστού. Νά παίρνουν δηλαδή ύποτροφία τά παιδιά τών εργαζομένων, τών εργατών και τών άγροτών. Όταν λέμε άγρότες έννοούμε τούς φτωχούς και μέσους άγρότες και όχι τά παιδιά τών μεγαλογαιοκτημόνων, όπως και στην περίπτωση τών δημοσίων υπαλλήλων δέν έννοούμε τούς γιους ύπουργών ή άλλων άνωτέρων κρατικών λειτουργών. Σ' αυτούς θά δίνεται ή ύποτροφία έφ' όσον εισήχθησαν στις άνώτατες σχολές άνεξάρτητα άπό βαθμό έπιτυχίας. Όροι για τή διατήρηση τής ύποτροφίας νά παραμείνουν οι ύπάρχοντες, δηλ. διαγωγή κοσμιωτάτη, βαθμός 6,5, προαγωγή σέ δύο περιόδους. Σε μερικές σχολές, όπως ή 'Ιατρική π.χ., νά λαμβάνεται υπ' όψιν και ή τρίτη έξεταστική περίοδος. β) 'Η έπίδοση του σπουδαστού.

7. Δυστυχώς ή Κυβέρνηση όχι μόνον έδειξε ότι ούτε καν σκέπτεται νά δώση μιá κάποια λύση σ' αυτό τó κεφαλαίωδες για τόν έκδημοκρατισμό τής Παιδείας μας ζήτημα, άλλ' άντίθετα με τά νομοσχέδια του κ. Κασσιμάτη είχε και έχει τήν πρόθεση νά καταργήση τήν αυτότέλεια του ΙΚΥ και νά τή θέση κάτω άπ' τόν άπόλυτο έλεγχο του επί τής Παιδείας ύπουργού. Αυτό έγκυμονεί τεράστιους κινδύνους, γιατί και άυθαίρετα μπορούν νά περικόπτονται οι πιστώσεις, αλλά και νέα κριτήρια (κομματικά) νά τίθενται για τήν άνάδειξη του ύποτρόφου.

'Ο σύλλογος τών φοιτητών τής 'Ιατρικής κατήγγειλε τέτοιες προσπάθειες που κατεβλήθηκαν άπό μέλη τής ΕΚΟΦ. Γι' αυτό πρέπει πάση θυσία νά προφυλαχθή ή αυτότέλεια του 'Ίδρύματος και νά ένισχυθή γενναία, έτσι που νά έπιτελέσει τόν προορισμό του.

8 'Η σύντομη αυτή έρευνα είναι πιθανόν νά έχει κενά και άτέλειες. Αυτό είναι φυσικό, γιατί τó θέμα είναι άπέραντο και γιατί δυστυχώς δέν είναι τόσο εύκολη ή έξεύρεση του σχετικού ύλικού. 'Η προσπάθεια αυτή πιστεύουμε ότι μπορεί νά άποτελέσει μιάν άπαρχή για γόνιμο προβληματισμό και συζήτηση γύρω άπό τó τεράστιο θέμα τών ύποτροφιών.